



■ Tampereen yliopiston vastavalmistunut tutkimus tuo uutta näkökulmaa työttömyyskeskusteluun. – Usealta työttömältä ei puutu kuin työpaikka, moni työtön kuuluu oikeammin sairaseläkkeelle. Kannustinloukkujen poistaminen vaikuttaisi vain vähän työllistymiseen, yksilöllinen työhönoppiminen tarjoaisi parhaimman avun kouluttamattomalle tai ammatinvaihtajalle. Työtön on yksilö, jonka elämäkokonaisuus määrittää työllistymistä edistävän tuen tarpeen, toteavat Työelämän tutkimuskeskuksen tutkijat artikkelissaan.

Lähteet:

Aho Simo, Kataja-aho Tuija, Koponen Hannu ja Virjo Ilkka (2003) Mikä estää ja mikä edistää työttömien työllistymistä? Työpoliittinen Aikakauskirja 1, ss. 43-65

Rakennetyöttömyyden purkaminen -projektin raportti. Työhallinnon julkaisu nro 321, 2003

IAET-kassan työttömyysluvut

Teksti: Jarna Savolainen

Yksilölliset palvelut edistäisivät työllistymistä

Viime vuosien työvoimahallinnon toimet ovat laskeutuneet Suomen työttömyysastetta. Tilastokeskuksen arvion mukaan työvoimasta 9,0 prosenttia on työttömiä. Yleistä mielenkiintoa herättävät syyt, joiden vuoksi työtön ei työllisty. Tampereen työelämän tutkimuskeskuksen tutkijat **Simo Aho, Tuija Kataja-aho, Hannu Koponen** ja **Ilkka Virjo** kysyivät työttömiltä työnhakijoilta arviota siitä, mikä ehkäisee heidän työllistymistään. Vertailuryhmänä olivat hiljattain työllistyneet, joilta tiedusteltiin sitä, mikä edisti heidän työllistymistään. Tutkimus kartoittaa työvoiman paikallista kysyntää ja tarjontaa Tampereen Hervannassa loppukevällä 2002.

Kun vain työmarkkinat vetäisivät

Käsite työtön työnhakija kätkee sisäänsä monenlaisia kasvoja. Eri-laisuus pitää ottaa vakavasti, jotta tukitoimilla todellakin edistetään ja aktivoidaan työllistymistä. Tutkimuksessa luodaan kuvaa siitä, millaisia ryhmiä työttömien keskuudessa on.

Viidennes työttömistä kuuluu ryhmään, jolla on vähintään toisen asteen koulutus ja työkokemusta lähialjalta. Vastavalmistuneiden osuus tässä ryhmässä on myös suuri. Tutkijat toteavat, että

tätä ryhmää palvelisi eniten se, että työttömyysjakso jäisi mahdollisimman lyhyeksi.

Tutkijoiden mukaan työttömistä yli puolen työllistymisedellytykset ovat heikot. Tämä ryhmä on hyvin heterogeeninen.

Korkea ikä vaikeuttaa yllättävän monen työllistymistä. Etenkin pitkään työttömänä olleet kokevat työnantajien asenteet ongelmaksi, osa iäkkäimmistä työttömistä haluaisi itsekkin jo ensisijaisesti eläkeputkeen. Osalla heikko terveys rajoittaa mahdollisuuksia. Tutkijat sanovatkin, että työttömyyden varsinaisen aiheuttajan toteaminen erottelisi selvästi työkyvyttömät (eläkkeelle) niistä, joille voidaan räätälöidä polku työelämään.

Koulutuksen tai työkokemuksen puute on ongelma. Osalla on tietyn erikoisalun osaamista, jolle ei löydy kysyntää. Toisilta puuttuu koulutus vallan. Tutkijat näkevät, että työelämään kytkeytyvän osaamisen hankkiminen avaa tämän ryhmän portit työelämään. Ryhmällä on hyvät edellytykset työllistyä tulevaisuudessa ja heiltä ei oikeastaan puutu muuta kuin työpaikka, jossa päästä alkuun.

Kannustinloukusta ei näyttöä

Julkisessa keskustelussa on kiinnitetty paljon huomiota työttömyysturvan kannustavuuteen ja ulkomaalaisten työhalukkuuteen. Ai-

neiston perusteella työhalukkuutta kylläkin löytyy – niin suomalaisilta kuin ulkomaalaisilta.

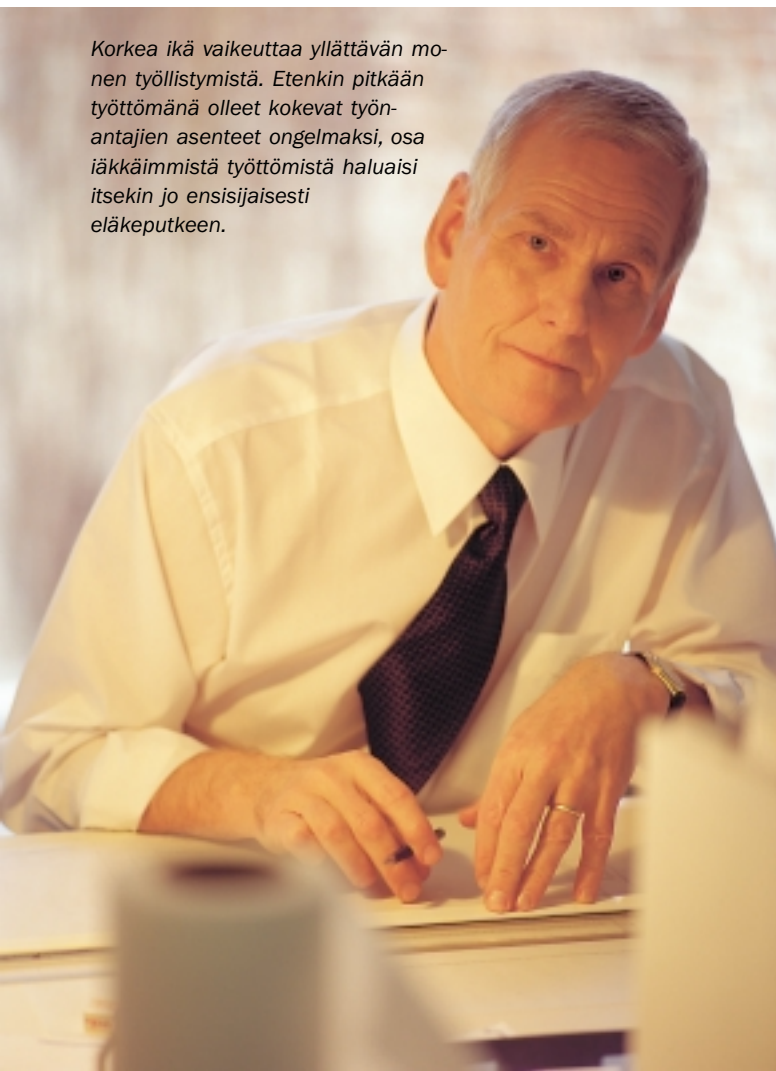
Kannustinloukut selittävät vain hyvin pienen osan työttömyydestä. Tämän kuuden prosentin osuuden tarkempi tarkastelu tuo esiin, että suurimmalla osalla on hyvät edellytykset työllistyä. Ryhmän esiinkaivaminen on erityisen tärkeää työttömyysjärjestelmän toimivuuden vuoksi. Työttömyys ei tällä erityistoimenpiteellä ratkea, mutta ryhmän työllistyminen on merkityksellistä työttömyysjärjestelmän tulevaisuuden kannalta, tutkijat toteavat.

Ulkomaalaisten työllistyminen on tutkimuksen perusteella hankalaa. Työttömyys ei näytä johtuvan ulkomaalaisista itsestään, sillä heidän motivaationsa ja pätevyytensä ovat korkeat – vain työpaikka puuttuu. Tutkijat painottavat, että työnantajien asennemuutoksilla voitaisiin tehdä paljon tämän ryhmän työllistämiseksi.

Verkostojen voima

Tutkimusjoukon työllistyneet olivat työttömiä selvästi koulutetumpia, nuorempia ja vähemmän aikaa työttömänä olleita. Työllistymistä edesauttaneiden tekijöiden kärkipäässä olivat aiempi työkokemus, henkilökohtaiset ominaisuudet, koulutus ja aktiivinen työnhaku.

Korkea ikä vaikeuttaa yllättävän monen työllistymistä. Etenkin pitkään työttömänä olleet kokevat työnantajien asenteet ongelmaksi, osa iäkkäimmistä työttömistä haluaisi itsekin jo ensisijaisesti eläkeputkeen.



Työllistymisen kanavat ovat mielenkiintoisia ja antavat suuntaa myös työllistämistoimien suunnitteluun. Aineisto antaa heikon kuvan työvoimatoimistosta kokopäiväisen työn välittäjänä: vain joka kymmenes kokopäivätyöhön työllistynyt saa työpaikan työvoimatoimiston kautta. Erityisesti epäsuhteellisia työsuhteita (lyhyet työsuhteet, keikkatyöt) saadaan epävirallisten verkostojen kautta.

Lehti-ilmoitukset osoittautuivat – ehkä hieman yllättäen – parhaimmaksi vakituisen kokopäivätyön kanavaksi.

Aktiivinen työnhaku kannattaa, mutta suurimmalle osalle sen puute ei ole työttömyyden pitkitymisen varsinainen syy. Tutkijat

kuitenkin korostavat, että aktiivisuus ja suhdeverkostojen rakentaminen on työllistymisen kannalta hyvin tärkeää. – Tämä puoli tulisi ottaa huomioon myös tukipalveluja suunniteltaessa, he lisäävät.

Uudistuksia tulossa?

Työministeriön maaliskuussa 2003 päätökseen saama Rakennetyöttömyyden purkamisen -projekti ehdottaa muutoksia työllistämistoiimiin. Paitsi työpaikkojen syntymistä edistäviä toimia, työryhmä painottaa viranomaisyhteistyötä sekä työnhakijan halukkuutta ja aktiivisuutta kehittää työmarkkinavalmiuksiaan.

Yksilöllisten palvelujen tarjontaa on kokeiltu jo muutamissa

kunnissa. Tehostettu yhteistyö työvoimatoimiston, kunnan ja kansaneläkelaitoksen kesken on onnistunut hyvin, ja työryhmä ehdottaa käytännön vakinaistamista.

Työnhakijoiden aktiivisuus paljautuu entistä järjestelmällisemmin. Mikäli työryhmään ehdotus

totoutuu, työllistymistä tukevat palvelut taataan, jos työnhakija pitää yllä tai kehittää työmarkkinavalmiuksiaan. Vastaavasti työmarkkinatukea annettaisiin tietyntyöpitkän työttömyysjakson jälkeen vain, jos työnhakija osallistuu tarjottuihin aktiivitoimiin. □

Diplomi-insinöörien työllisyystilanne

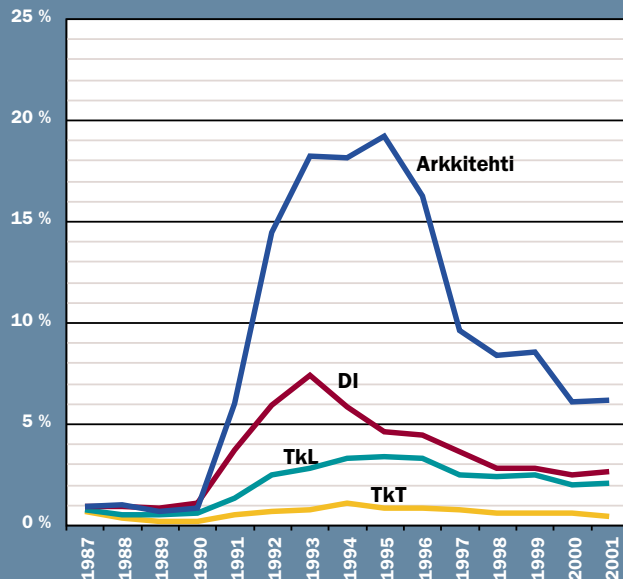
Diplomi-insinöörien työttömyysprosentti on pieni verrattuna koko väestön työttömyyteen. Työttömyysaste on kuitenkin lähes kolminkertaistunut lamaa edeltäneeseen aikaan verrattuna. Joulukuussa 2002 TEKin DI-jäsenistä 2,6 prosenttia ja arkkitehdeistä 6,5 prosenttia oli työttömänä. Työttömyys nousi edellisvuodesta. Tämä selittyy nuorten vastavalmistuneiden aiempaa hitaammalla työllistymisellä. Kun keväällä 2002 vastavalmistuneista 84 prosentilla oli työpaikka valmistumishetkellä, syksyllä osuus oli laskenut 77 prosenttiin.

Koulutusaloista rakennus- ja maanmittaustekniikassa sekä arkkitehdeillä on vuoden aikana ollut laskua työttömien määrässä. Suurimmat kasvuluvut työttömien määrässä kirjataan sähkö- ja automaatiotekniikassa, prosessi- ja materiaalitekniikassa, tieto- ja tietoliikennetekniikassa sekä kone- ja energiatekniikassa, vaikkakin näiden alojen vastavalmistuneet työllistyvät edelleen hyvin.

Noin puolella työttömyys kestää alle 100 päivää, yli 400 päivää työttömänä olleiden osuus on koko ajan vähentynyt. Vuoden 2002 lopulla heitä oli 240.

Linkkejä työnhakuun: www.tek.fi/tek-rekryointi
www.tek.fi/urapalvelut
www.idea-points.net

Tekniikan akateemisten työttömyys vuosina 1987-2001



Lähde: Tilastokeskus